

ВЕРБАЛЬНА ТА НЕВЕРБАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ НА ТЕЛЕБАЧЕННІ

Телебачення вагомо відрізняється від інших засобів масової інформації тим, що має здатність візуальної передачі інформації. Зображення посідає важливе місце у текстовій і звуковій інформації. Телеглядачі не завжди можуть згадати про що саме ведучий чи гість програми говорили з екрану телевізора, але із задоволенням роздумують про їх вираз обличчя та жести, які супроводжували сказане. Жести привертають увагу, підсилюють повідомлення і допомагають людині запам'ятовувати інформацію[2, С. 193].

Жести ведучого – це зовнішнє відображення його позиції та емоційного стану. Відомо, що за допомогою мови людина передає лише 35% від усього об'єму інформації, а решту – 65%, засобами невербальної комунікації: жестами та мімікою [4, С. 11]. Жести допомагають ведучому проілюструвати сказане, а часто навіть замінити деякі слова. У випадку коли журналіст не може підібрати влучно слово, або забув, що хотів сказати, ілюстрація може врятувати ситуацію. У такий момент рухи замінюють слова. До прикладу ведучий хоче дати можливість висловитись одному з гостей, але забув як його звати і для того, щоб виокремити його з інших, говорить: «можливо Ви прокоментуєте нам» і робить рух рукою у напрямку того, кому хоче надати слово. Ілюстрація відіграє роль підказки, адже деякі слова автоматично супроводжуються рухами. Коли ми говоримо слово «каламбур» то часто рухаємо хаотично руками, або коли пояснюємо напямок, то слова підсилюємо рухами рук у той бік, куди треба йти. *Отже, до ілюстрації ведучі звертаються у випадку коли намагаються пояснити те, що важко висловити.*

Стосовно невербального висловлювання, мова жестів може виконувати три функції:

1. Вносити додаткову інформацію (іноді протилежну змісту вербальної). Наприклад, позитивний вербальний жест може супроводжуватись фонаційними характеристиками із зазначенням негативної оцінки.

2. Заміняти пропущений вербальний компонент. «Хочеш почитати цю книгу?» - заперечний жест рукою.

3. Комбінуватися з вербальними засобами, передаючи те саме значення. *Я хочу прочитати цю книгу* і супроводжується вказівним жестом.

Проблеми аналізу невербальної комунікації частково знайшли своє вирішення у дослідженнях вітчизняних і зарубіжних науковців Аллана і Барбари Піз «Мова тіла», Сергія Муратова «Діалог: телевізійне спілкування в кадрі і за кадром», Світлани Хромової «Мова жестів», Пола Екмана «Психологія брехні» та ін. Вікторія Бабенко у статті «Журналіст у темних окулярах» розглядає семіотику тележурналіста через призму класичного та сучасного ведення телепрограм.

Жести є не тільки підтвердженням чи запереченням слів мовця, вони свідчать про його природність та імпровізацію мовлення. Це переважно рухи руками, однак ведуча програми «Чому так?» на Львівському обласному телебаченні Оксана Колодрубєць, на наш погляд, надмірно жестикулює. Але формат програми виправдовує таку жестикуляцію. У студії сидить декілька гостей, які беруть активну участь в обговоренні і тому аби слова журналістки мали більший вплив і були почутими, широкі жести та розмахування є доречними, навіть потрібними. Існує правило, що жест повинен бути тим менший, чим менша відстань між співрозмовниками. Не варто звичайно впадати у крайнощі, адже надмірна жестикуляція не прикрашає і не підсилює сказане. Зауважимо, що дуже багато залежить від темпераменту ведучого: чим швидший темп розмови, тим активніша жестикуляція і навпаки.

Оксана Колодрубєць передає слово, сигналізує гостям про необхідність продовжити чи зупинити мовний потік за допомогою простягнутої руки, кисті рук при цьому звернені долонями до співрозмовника. Руки, розгорнуті долонями догори – жест відкритості, який викликає довіру та прихильність співрозмовника. Письменник та оратор Анатолій Коні у статті «Поради лекторам» пише: «Жести підживлюють мову, але ними варто обережно користуватися. Виразний жест (піднята рука, стиснутий кулак, різкий або швидкий рух та ін.) повинні відповідати змісту та значенню сказаного. Однотипні, різкі та хаотичні рухи рук, які часто повторюються – неприємні, набридають та дратують» [4, С. 116]. Найменша невідповідність слів та жестів призведе до втрати довіри у глядачів. Підсвідомо ведучий робить ті рухи, які

притаманні його характеру і ті, які закладені з народження. До прикладу новонароджена дитина, коли сита крутить головою в різні боки, демонструючи цим рухом те, що вона не хоче їсти. Тобто жест заперечення закладений у нас з народження. В одному з інтерв'ю Юлія Тимошенко говорячи про те, що «зроблено всі необхідні кроки у підготовці до «Євро-2012» і ми все встигаємо». хитає головою, заперечуючи цим рухом сказане (12 канал «Євро-2012»). Ведучий програми «Євро-2012» Андрій Калинин у підводках часто використовує жест під назвою «шпиль». Під час цього жесту людина складає кінці пальців двох рук як до молитви. Цей жест свідчить про те, що людина, впевнена у собі і у тому, про що говорить. «Шпиль» з'являється тоді, коли людина висловлює власну позицію. Такий жест заведено трактувати у контексті інших жестів, які його супроводжують. Ведучий програми «Євро-2012» не концентрує увагу на жести, даючи можливість глядачам зосередитись на інформації.

Кінетична система знаків одна з найнеобхідніших для вивчення у сучасному медійному світі. Спостерігати жести просто, але інтерпретувати їх набагато складніше. Зайва чи суперечлива жестикуляція, через неправильне сприймання її, шкодить справі. Розуміти невербалістику дуже важливо, особливо для тележурналістів.

Список використаних джерел:

1. Бабенко В. Телевізійний образ та його компоненти як семіотична категорія // Телевізійна і радіожурналістика. Вип. 6. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка., 2005.
2. Пиз А. Язык телодвижений. Расширенная версия / Аллан Пиз, Барбара Пиз; [пер. с англ. Т. Новиковой]. – М.: Эксмо, 2009. – 448 с.
3. Муратов С. А. Диалог: телевизионное общение в кадре и за кадром. – М., 1983
4. Хромова С. Язык жестов. Узнай скрытые мысли людей. Читай чужие мысли! Перевод с языка жестов. Ростов н/Д: Издательский Дом «Владис», М.: Издательский дом «РИПОЛ Классик» (оформление), 2007. – 416с.
5. Корніяка О. Мистецтво гречності. Чи вміємо ми себе поводити? – К. - Либідь, 1995.